

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 29/2012-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. februára 2012 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika vo veci sťažnosti J. K., trvale bytom P., prechodne bytom Č., zastúpenej advokátkou JUDr. D. S., Advokátska kancelária, P., pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C/206/2009 takto

r o z h o d o l :

Základné právo J. K. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C/206/2009 p o r u š e n é n e b o l o .

Odôvodnenie:

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 29/2012-14 zo 17. januára 2012 prijal na ďalšie konanie sťažnosť J. K., trvale bytom P., prechodne bytom Č. (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C/206/2009.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že 9. februára 2009 podala Okresnému súdu Piešťany návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Vec bola následne postúpená okresnému súdu, kde je vedená pod sp. zn. 18 C/206/2009. V predmetnom konaní dochádza k priťahom, pretože odporca úmyselne nepreberá zásielky zasielané okresným súdom. Uznesením okresného súdu zo 6. júla 2010 bolo nariadené znalecké dokazovanie, avšak pre správanie odporcu spis dosiaľ nebol zaslaný znalcovi na vypracovanie znaleckého posudku. Podľa jej názoru „*zákonná sudkyňa vykonáva doručovanie neefektívne*“, a preto okresnému súdu navrhla, aby postupoval podľa § 49 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“).

Sťažovateľka žiada, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C/206/2009 porušil jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a aby prikázal okresnému súdu zaplatiť jej finančné zadosťučinenie v sume 3 319 € a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 314,18 €.

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 18 C/206/2009, ktorý si ústavný súd vyžiadal na previerku, vyplýva, že vo veci boli vykonané tieto procesné úkony:

Dňa 9. februára 2009 bol Okresnému súdu Piešťany doručený návrh sťažovateľky na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov po rozvode manželstva.

Dňa 29. júna 2009 Okresný súd Piešťany vec postúpil okresnému súdu.

Dňa 13. júla 2009 okresný súd vyzval odporcu na vyjadrenie k návrhu.

Dňa 30. júla 2009 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie odporcu s návrhom na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Dňa 18. augusta 2009 okresný súd vyzval sťažovateľku na oznámenie, či súhlasí s odporcom navrhovaným vyporiadáním bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Dňa 21. septembra 2009 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľky.

Dňa 23. septembra 2009 okresný súd určil termín pojednávania na 16. november 2009.

Dňa 7. októbra 2009 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie odporcu k vyjadreniu sťažovateľky.

Pojednávanie konané 16. novembra 2009 bolo odročené na 18. január 2010 (sťažovateľka prítomná, odporca neprítomný).

Dňa 18. novembra 2009 bolo okresnému súdu doručené ospravedlnenie odporcu z neúčasti na pojednávaní konanom 16. novembra 2009 z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti.

Pojednávanie konané 18. januára 2010 bolo odročené na neurčito (sťažovateľka prítomná, odporca neprítomný).

Dňa 18. januára 2010 okresný súd požiadal ošetrujúceho lekára odporcu – MUDr. M. B. o oznámenie zdravotného stavu odporcu.

Dňa 19. januára 2010 bolo okresnému súdu doručené ospravedlnenie odporcu z neúčasti na pojednávaní konanom 18. januára 2010 z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti.

Dňa 4. februára 2010 bolo okresnému súdu doručené oznámenie ošetrujúceho lekára odporcu o ukončení jeho práceneschopnosti k 22. januáru 2010, ako aj o tom, že odporca je schopný zúčastniť sa pojednávania.

Dňa 8. februára 2010 okresný súd určil termín pojednávania na 8. marec 2010.

Pojednávanie konané 8. marca 2010 bolo odročené na 19. apríl 2010 pre účely výsluchu svedkov (sťažovateľka prítomná, odporca prítomný).

Dňa 8. marca 2010 bolo okresnému súdu doručené ospravedlnenie odporcu (z 3. marca 2010) z neúčasti na pojednávaní konanom v tento deň z dôvodu „zdravotnej hospitalizácie“.

Dňa 9. marca 2010 bolo okresnému súdu doručené zrušenie predchádzajúceho ospravedlnenia odporcu (zo 4. marca 2010).

Dňa 1. apríla 2010 sťažovateľka predložila okresnému súdu prehľad úspor počas trvania manželstva a navrhla, aby okresný súd nariadil znalecké dokazovanie – ohodnotenie nehnuteľností patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Pojednávanie konané 19. apríla 2010 bolo odročené na neurčito pre účely znaleckého dokazovania; okresný súd vypočul svedkov v súvislosti s poskytnutím pôžičiek odporcovi (sťažovateľka prítomná, odporca prítomný).

Dňa 5. mája 2010 okresný súd urgoval svedkyňu J. L., aby mu oznámila číslo bankového účtu, z ktorého poskytla odporcovi pôžičku.

Dňa 1. júna 2010 bolo okresnému súdu doručené oznámenie svedkyne.

Dňa 2. júna 2010 okresný súd vyzval S., a. s., pobočku T. (ďalej len „banka“), na poskytnutie informácie o výbere z bankového účtu svedkyne.

Dňa 22. júna 2010 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie banky.

Dňa 2. júla 2010 sťažovateľka urgovala ustanovenie znalca v konaní.

Okresný súd uznesením zo 6. júla 2010 ustanovil znalca z odboru stavebníctva, odvetvia odhad hodnoty nehnuteľností.

Dňa 16. júla 2010 bola okresnému súdu doručená žiadosť znalca o poskytnutie preddavku na vypracovanie znaleckého posudku.

Dňa 28. júla 2010 bola okresnému súdu doručená námietka odporcu proti osobe znalca.

Dňa 4. augusta 2010 bolo okresnému súdu doručené odvolanie odporcu proti uzneseniu o ustanovení znalca.

Dňa 8. septembra 2010 okresný súd vyzval odporcu, aby konkretizoval, čoho sa odvolaním domáha, ako aj dôvody zaujatosti znalca. Zásielku sa mu nepodarilo doručiť ani prostredníctvom Obvodného oddelenia Policajného zboru Nové Mesto nad Váhom

(oznámenie z 11. januára 2011) ani Obecného úradu Hôrka nad Váhom (oznámenie z 3. februára 2011). Zásielka bola doručená odporcovi prostredníctvom jeho zamestnávateľa 18. februára 2011.

Okresný súd uznesením z 3. novembra 2010 priznal banke náhradu hotových výdavkov za poskytnutie bankových informácií; 10. novembra 2010 okresný súd vydal opravné uznesenie.

Dňa 22. februára 2011 bola okresnému súdu doručená žiadosť znalca o zaslanie spisu.

Dňa 21. marca 2011 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie odporcu k výzve okresného súdu.

Dňa 23. marca 2011 okresný súd opätovne vyzval odporcu, aby konkretizoval dôvod zaujatosti znalca a aby oznámil, či žiada aj priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov.

Dňa 27. apríla 2011 bola okresnému súdu doručená urgencia sťažovateľky týkajúca sa určenia termínu pojednávania.

Dňa 24. mája 2011 okresný súd oznámil sťažovateľke, že vo veci nie je možné určiť termín pojednávania, pretože odporca nereaguje na výzvy okresného súdu a nepreberá zásielky.

Dňa 31. mája 2011 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie odporcu spolu so žiadosťou o oslobodenie od súdnych poplatkov.

Dňa 6. júna 2011 okresný súd vyzval odporcu na predloženie dokladov.

Okresný súd uznesením z 25. júla 2011 priznal odporcovi čiastočné oslobodenie od súdnych poplatkov vo výške 70 %.

Dňa 6. septembra 2011 okresný súd požiadal Register obyvateľov Slovenskej republiky (ďalej len „register obyvateľov“) o oznámenie pobytu odporcu a Ústrednú evidenciu väzňov Zboru väzenskej a justičnej stráže (ďalej len „evidencia väzňov“) o oznámenie, či sa odporca nachádza vo väzbe, resp. vo výkone trestu.

Dňa 21. septembra 2011 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie evidencie väzňov.

Dňa 5. októbra 2011 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie registra obyvateľov.

Dňa 24. októbra 2010 okresný súd požiadal Obvodné oddelenia Policajného zboru v Novom Meste nad Váhom a v Piešťanoch o doručenie uznesenia odporcovi. Zásielku sa odporcovi nepodarilo doručiť.

Dňa 7. decembra 2011 okresný súd požiadal sťažovateľku o oznámenie, či pozná adresu, na ktorej sa odporca zdržuje, a zamestnávateľa odporcu o oznámenie, či tento u neho ešte pracuje.

Dňa 27. decembra 2011 bolo okresnému súdu doručené oznámenie sťažovateľky.

Dňa 28. decembra 2011 bolo okresnému súdu doručené oznámenie zamestnávateľa odporcu, že tento dostal výpoveď z pracovného pomeru k 31. marcu 2011, pričom od 30. marca 2011 je práceneschopný.

Od 9. januára 2012 do 23. januára 2012 sa spis okresného súdu sp. zn. 18 C/206/2009 nachádzal na ústavnom súde.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci listom sp. zn. 1 SprV/716/2011 z 27. januára 2012 vyjadrila predsedníčka okresného súdu, v ktorom okrem iného uviedla:

„Spis bol na Okresný súd Trnava doručený dňa 9. 7. 2009...

Skutkovo a právne ide o zložitý spor, nakoľko sa jedná o žalobu o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, kde predmetom sú tak hnutelné veci, ako aj nehnuteľnosti, a to trojizbový byt a tiež rozostavaný rodinný dom, a vo veci je potrebné vykonávať znalecké dokazovanie...

Vo veci nenastali prekážky postupu konania podľa § 107 a nasl. O. s. p.

Sťažovateľka ako navrhovateľka v konaní podala návrh na začatie konania na miestne nepríslušný súd – Okresný súd Piešťany, ktorý postúpil spis na Okresný súd Trnava až 5 mesiacov po podaní návrhu.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že sudkyňa vykonáva úkony v spise bez prieskumov, avšak prieskumy v konaní vznikajú na základe skutočností, že odporca sa nedostavuje na pojednávania, zásielky preberá len sporadicky a v súčasnosti nie je známa jeho adresa pobytu.

Uznesením zo dňa 6. 7. 2010 bol vo veci ustanovený znalec..., avšak pre odvolanie proti tomuto uzneseniu a vyššie uvedený postup nebol doteraz spis zaslaný znalcovi na vypracovanie znaleckého posudku.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C/206/2009.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (napr. IV. ÚS 221/04, III. ÚS 103/07, III. ÚS 139/07).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý súdom prikazuje postupovať v konaní v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ako aj z § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, III. ÚS 75/07, III. ÚS 118/07) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

1. Predmetom konania vedeného okresným súdom je vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov po rozvode manželstva. Po právnej stránke ide o vec, ktorá tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Ústavný súd však pripúšťa, že v danom prípade ide o fakticky zložitú vec z dôvodu potreby znaleckého dokazovania. Na túto skutočnosť poukázala aj predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti.

2. Pri hodnotení správania sťažovateľky ako účastníčky konania ústavný súd zistil, že sťažovateľka, ktorá je v konaní pred okresným súdom zastúpená rovnakou právnou zástupkyňou, podala svoj návrh miestne nepríslušnému súdu – Okresnému súdu Piešťany, ktorý tento návrh postúpil miestne príslušnému súdu – okresnému súdu až po piatich mesiacoch od jeho doručenia.

Podľa § 88 ods. 1 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku namiesto všeobecného súdu odporcu je na konanie príslušný súd, ktorý rozhodoval o rozvode, ak ide o vyporiadanie manželov po rozvode ohľadne ich bezpodielového spoluvlastníctva...

Ústavný súd konštatuje, že právna zástupkyňa sťažovateľky v danom prípade nepostupovala s odbornou starostlivosťou, a aj táto skutočnosť mala vplyv na predĺženie posudzovaného konania.

Samotná sťažovateľka bola v konaní aktívna, zúčastňovala sa pojednávani nariadených okresným súdom a ústavný súd z jej správania nezistil žiadnu okolnosť, ktorú by bolo možné osobitne pripočítať na jej ťarchu.

3. Posledným kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označeného práva sťažovateľky, bol postup samotného okresného súdu.

Vec bola okresnému súdu postúpená až po piatich mesiacoch od doručenia návrhu sťažovateľky Okresnému súdu Piešťany. Ako vyplýva z prehľadu procesných úkonov, medzi jednotlivými úkonmi okresného súdu sa nevyskytli dlhšie obdobia nečinnosti; okresný súd vykonal viacero pojednávani, vypočul svedkov a nariadil znalecké dokazovanie. Je zrejmé, že zo strany odporcu dochádza k rôznym obštrukciám, ktoré sťažujú postup okresného súdu vo veci. Od júna 2011 odporca nepreberá zásielky okresného súdu na žiadnej zo známych adries, resp. z ním zistených adries, a v súčasnosti nie je možné zistiť miesto, na ktorom by tieto zásielky prebral. Okresný súd doručuje odporcovi zásielky prostredníctvom pošty a príslušných orgánov Policajného zboru a v minulosti tak urobil aj prostredníctvom obecného úradu a zamestnávateľa. Okresný súd koná vo veci plynule.

Občiansky súdny poriadok poskytuje okresnému súdu viacero možností, ako zabezpečiť rýchlu a účinnú ochranu práv účastníkov konania. Okresný súd napríklad môže odporcovi ustanoviť opatrovníka alebo doručovať mu písomnosti uložením v súdnom spise;

okresný súd taktiež môže v prípade riadneho predvolania na pojednávanie bez ospravedlnenia neprítomnosti dať odporcu predviest', uložiť mu poriadkovú pokutu, resp. prejednať vec v jeho neprítomnosti – všetko samozrejme za dodržania zákonom ustanovených podmienok so zreteľom na poučovacie povinnosti okresného súdu.

Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý zistený priet'ah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. I. ÚS 46/01, I. ÚS 92/03, III. ÚS 372/09). Ojedinelá nečinnosť súdu hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (I. ÚS 42/01, III. ÚS 91/04, III. ÚS 103/05). V prípade, keď ústavný súd zistí, že postup všeobecného súdu sa nevyznačoval takými významnými priet'ahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné priet'ahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, nevysloví porušenie základného práva zaručeného v tomto článku (II. ÚS 57/01, III. ÚS 30/03, III. ÚS 26/2011) alebo návrh odmietne ako zjavne neopodstatnený (I. ÚS 17/01, I. ÚS 57/01, III. ÚS 199/02).

Ústavný súd s prihliadnutím na doterajšiu dĺžku posudzovaného konania, ako aj na to, že postup okresného súdu v danej veci sa nevyznačuje takými významnými priet'ahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné priet'ahy, dospel k záveru, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 18 C/206/2009 porušené nebolo.

V prípade, ak by okresný súd v budúcnosti nekonal plynule a svojím postupom by vykazoval určitú nečinnosť, sťažovateľka má možnosť opakovane podať sťažnosť ústavnému súdu, v rámci ktorej bude zohľadnený celý doterajší priebeh konania, to znamená, že toto rozhodnutie ústavného súdu nezakladá prekážku rozhodnutej veci podľa § 24 zákona o ústavnom súde.

Sťažovateľka nebola v konaní pred ústavným súdom úspešná, preto jej ústavný súd nepriznal finančné zadosťučinenie, priznanie ktorého sa viaže na vyslovenie porušenia základného práva alebo slobody všeobecným súdom, a ani úhradu trov konania (podobne napr. II. ÚS 214/03, IV. ÚS 244/04).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. februára 2012